

Do or die. Eller bara: DÖ!

En romersk moralist beskrev det som "den högsta orätt att föredra livet" framför det "som först gör livet levnadsvärt". Att överleva den punkt i livet när man inte längre kan göra det som man tycker är värt att göra för sin egen skull, utan tanke på annan vinning eller nytta, var helt enkelt ett tecken på bristande heder.

När gjorde jag senast något som var värt att göra för sin egen skull? Inte ens det som jag gör gratis är alltid något som jag vill göra, utan för att "det kanske leder till något". Ekorrhjulet, det är det här systemet där man alltid gör en sak för en annan saks skull; man är alltid ett steg innan ändamålet för det hela, alltid på näst sista saken att göra. Och om det för vars skull man gjorde något inte inträffar, så har man gjort någonting förgäves. Ja, frågan är om man ens har haft något för sig om det inte ledde någonstans. Så börjar kompensationstanken genomsyra snart sagt hela livet, varje enstaka handling. Kanske vill man se det positivt, som ett tecken på att man vet att värdera sin tid eller tror på en bättre framtid. Det är möjligt, men fortfarande på 1600-talet kunde Spinoza beskriva handlingar gjorda för kompensation som slaveri: ofria, oförnuftiga handlingar. Dessa karaktäristika blir senare definitioriska för arbete. Arbete: det som är tråkigt och meningslöst i sig och som man inte skulle underkasta sig om det inte var för resultatet eller kompensationen, hette det på slutet av 1700-talet. Arbetslinjen får hela livet att kretsa kring kompensation. Det är en märklig världsbild där man i slutändan frågar sig vad som ska kunna kompensera en för att ha levt.

Finns det något annat än parodi och excess att ta till i den situationen? Slå ut det ändamålsenliga handlingen genom egna måttstockar för när någonting är klart, till exempel. Nu är det färdigt, nu ska jag bara skriva igenom den här texten en sista gång och sen en gång till, sa Beckett, och hans pjäs *Slutspel* inleds med de märkligt hoppfulla orden "Slut, det är slut, det kommer att ta slut, det kommer kanske ta slut." Inte acceptera slutet, inte acceptera det färdiga, det avslutade – det kan alltid göras osäkert, man kan alltid ändra målsättning. Man kanske alltid kan sätta upp andra mål än de man kompenseras för, hitta andra drivkrafter, hitta andra slut för handlingarna. Fiktionalisera, parodiera, överdriva eller dra sig undan, dra sig ur, slappa, vara disträ, gå sysslolös och tänka istället för att göra saker. Eller göra för mycket, spamma, jobba med en "noise-art"-estetik och framställa "visual and cognitive noise" som stör de inrättade (och således maktinvesterade) formerna för produktion och cirkulation av bilder och idéer och därigenom bryter mål/medel-livet och öppnar skapar oförutsägbara (om än inte slumpartade) effekter på sinnligheten och tänkandet.¹

Jag tror att det var Pascal, också han på 1600-talet, som var den förste att se sysslösheten som en värdig, ja nödvändig, utmaning som få har mod, kraft och förstånd att ta sig an. Om man inte gör någonting, om man vägrar underhållning, kommer man oundvikligen att börja tänka på döden, föreställde sig han, det blodiga slutet, och på livet som en meningslös process där folk i stort sett står på led och skär halsen av varandra medan de väntar på att bli skurna. Inte mycket mer bevänt med livet än så...om man inte, som Pascal ville, blir kristen och helt inrättat det här livet för att nå ett annat, evigt och saligt liv, efter detta. Vi är åtminstone i princip sekulära och flyr inte i första hand till underhållning, utan till arbete. Men även arbetslivet har förändrats: man väljer inte yrke en gång för alla, och man klättrar inte nödvändigtvis mot en bättre situation. I konsten tar det här sig uttryck i att folk bryr sig mindre om konstnärsskap än om konstnärernas senaste projekt. Tiden är kortare och knappare.

¹ Joseph Nechvatal *Immersion Into Noise* Open Humanities Press 2011. Den finns för gratis nedladdning på <http://hdl.handle.net/2027/spo.9618970.0001.001>.

Kanske kan den situationen uppmuntra till excesser också, inte bara till anpassning? Om tiden är knapp är den också lättare att stöka till, bullerstöra, ge en parodisk tvilling? Kanske. För den levande tror jag att det förutsätter en med förundan ställd fråga till sig själv: varför överhuvudtaget gör något? Och: inte besvarar frågan med hänvisning till konsekvenserna utan till drivkrafterna. Varför har du något på gång? Och allt som är gjort med tanke på kompensation: DÖÖÖ!